

Ο «ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ» ΛΕΓΕΤΟΣ

Υπάρχει μια ιδιαίτερη παράδοση απόδοσης του «λέγετου» (ήχος δ' ειρμολογικός) όχι σύμφωνα με τη θεωρία που τον τοποθετεί στον τρόπο του *μι* με τις απαραίτητες έλξεις στο *r* και στο *f* και το *σ* σε ημιύφεση.

Η ιδιόρρυθμη εκδοχή του τον τοποθετεί στον τρόπο του *φα* με πολλές έλξεις και αλλοιώσεις: Ας δούμε πώς επιτελείται στο παραπλεύρως παράδειγμα Α (Ενατη Ωδή Κανόνα της Κυριακής των Βαΐων). Αν εξαιρέσουμε τα τμήματα που περικλείονται στις αγκύλες (και επέφανεν ημίν - μεγαλύνωμεν Χριστόν), που μετατρέπον στο σκληρό χρωματικό γένος, το υπόλοιπο μέλος παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- 1) Οι νότες *f*, *l*, *r* βρίσκονται πάντα στις φυσικές τους θέσεις.
- 2) Το *S*, όταν ανέρχεται κατευθυνόμενο στο *l*, είναι ελαφρά ανυψωμένο (↑*S*). Όταν όμως κατέρχεται κατευθυνόμενο στο *f*, είναι ελαφρά χαμηλωμένο (↓*S*).
- 3) Το *σ*, ανεβαίνοντας, είναι φυσικό και, κατεβαίνοντας, είναι ελαφρά χαμηλωμένο (↓*σ*).
- 4) Το *d'*, σε δύο εμφανίσεις που κάνει στην αρχή και στο τέλος του παραδείγματος, είναι ελαφρά ανυψωμένο (↑*d'*). Όχι όμως στην συλλαβή ΚΛΑ της λέξης «κλάδων», όπου είναι φυσικό.
- 5) Το *m*, στο σημείο που πορεύεται στο *f* στην τελική πτώση, ίσως να είναι απειροελάχιστα υψωμένο. Αλλού παραμένει στη φυσική του θέση.

Σχεδόν τα ίδια ισχύουν και για το παράδειγμα Β εκτός από την περίπτωση του *d'* που είναι φυσικό, ανυψούμενο μόνο στη συλλαβή ΝΟΣ της λέξης «ευλογημένος».

Το παράδειγμα Γ δείχνει πώς ψάλλεται το ίδιο τροπάριο σύμφωνα με τα ισχύοντα στην κοινά αποδεκτή θεωρία (βλ. Θεωρητικόν Ιωάννου Μαργαζιώτου, σ. 47).

Η εναλλακτική αυτή παράδοση γεννά ερωτήματα που μένουν αναπάντητα καθώς δεν ξέρουμε πόσο παλιά είναι, αν έχει βυζαντινή ή άλλη προέλευση, κι αν οι ψάλτες που την κατέχουν, την χρησιμοποιούν γενικά ή ειδικά σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις. Διότι την έχω επισημάνει και αλλού από Πολίτες ψάλτες. Άρα, εκείνο που μπορούμε να ισχυριστούμε με σχετική βεβαιότητα, είναι ότι ευδοκιμεί στους ψαλτικούς κύκλους του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, κι αυτό όχι πάντα.

Μάρκος Δραγούμης
Φεβρουάριος 2016

Παραδείγματα

♩ ~ 120

A Θε - ός Κυ - ρι - ος και ε - πέ - φα - νεν η - μίν. Συ - στή - σα - σθε ε - ορ - τήν —

B

Γ

A και α - γαλ - λό - με - νοι, δεύ - τε με - γα - λύ - ω - μεν Χρι - στόν, με - τά βα - ῖ - ον

B

Γ

A και κλά - δων ύ - μνοις κραυ - γά - ζο - ντες, ευ - λο - γη - μέ - νος ο — ερ - χό - με - νος,

B

Γ

A εν ο - νό - μα - τι Κυ - ρί - ου Σω - τή - ρος — η - μών.

B

Γ

- A. 10ο παράδειγμα του δεύτερου CD "Φωνές της Χάλκης", Χάλκη 2015.
Ψάλλει η χορωδία της Θεολογικής Σχολής.
- B. 1ο παράδειγμα του CD "Και ανυμνήσωμεν" (εκκλησιαστικοί ύμνοι ηχογραφημένοι το 1930 από τη Μέλπω Μερλιέ), Αθήνα 2000.
Ψάλλει ο Μητροπολίτης Σάμου Ειρηναίος Παπαμιχαήλ, απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης.
- Γ. Ειρμολόγιον Σύντομον Πέτρου Πρωτοψάλτου του Βυζαντίου, Κων/πολις 1825, σ. 91-2.